

Genootschap voor Heemkunde “DE SWAENE” - Anderlecht

stelt voor :

DE ERASMUSTUIN

Heemkundige zoektocht

Ter gelegenheid van :

Tournee General
Het feest van de Vlaamse Gemeenschap
in Anderlecht

28 juni 2008

Verantwoordelijke uitgever :
Myriam Van Varenbergh
Voorzitter
Thaborstraat 35
1700 Dilbeek

Opsteller van de tekst : Nadine Asseau – Bestuurslid De Swaene

REGLEMENT WANDELZOEKTOCHT DOORHEEN ANDERLECHT – 28 JUNI 2008

1. Deze wandelzoektocht doorheen Anderlecht wordt ingericht door het Genootschap voor Heemkunde de Swaene in het kader van het feest van de Vlaamse Gemeenschap "Tournee General" te Anderlecht op 28 juni 2008.
2. De deelname staat open voor alle personen met uitzondering van de bestuursleden van De Swaene.
3. Deelneming veronderstelt integrale aanvaarding van het reglement.
4. De deelname is gratis. Het deelnameformulier dient afgehaald te worden aan de stand van "De Swaen" op de dag zelf tussen 13u30 en 16u30.
5. De antwoordformulieren moeten afgegeven worden aan de stand van "De Swaene" of aan een verantwoordelijke van "De Swaene" op 28 juni zelf, uiterlijk om 18 uur.
6. Aan deze zoektocht zijn geen individuele prijzen verbonden. Deelname ervan en tijdige inlevering van het antwoordformulier laat u echter meedingen naar de "Luchtballonvaart" gezien het beschouwd wordt als één van de drie elementen die daarvoor vereist zijn.
7. De deelname aan de wandelzoektocht gebeurt op vrijwillige basis. De organisatoren kunnen in geen enkel geval verantwoordelijk gesteld worden voor ongevallen of de gevolgen ervan.
8. Bij eventuele betwisting hebben Myriam Van Varenbergh, voorzitter van het genootschap voor heemkunde "De Swaene", samen met Nadine Asseau, opstelster van deze wandelzoektocht, het definitief beslissingsrecht. Hiertegen is geen verhaal mogelijk.

Wandelzoektocht : De Erasmustuin

Anderlecht - 28.06.2008

1. INLEIDING

Beste Wandelaar,

Welkom op onze geschiedkundige zoektocht.

Deze zoektocht bestaat natuurlijk uit een wegbeschrijving en vragen maar ook uit een deel geschiedkundige informatie en anekdotes.

Een voorafgaande kennis is niet nodig. Als U uw ogen goed de kost geeft, kunt u een antwoord vinden op al onze vragen.

Daar het Erasmushuis dit jaar zijn 75 jarig bestaan viert, hebben de tuinen van deze instelling een belangrijke plaats gekregen in deze zoektocht.

Deze zoektocht werd opgesteld door het **Genootschap voor Heemkunde De Swaene**. Deze vereniging stelt zich tot doel: de inventarisering en de bescherming van het Anderlechtse bouwkundig patrimonium en indien nodig een optreden bij de plaatselijke of nationale overheid; de publicatie van studiemateriaal en artikelen over het Anderlechts verleden; het optekenen en publiceren van inlichtingen van oude Anderlechtenaren in verband met het verleden van gebouwen en bewoners, straten en pleinen; het verzamelen van alles wat betrekking heeft op de plaatselijke geschiedenis, volksleven, oude gebruiken; de besturing en uitgaven van officiële en particuliere archiefstukken, de heruitgave van onvindbaar geworden werken en studies over Anderlecht en van artikelen die in tijdschriften verspreid zijn; het aanleggen van geschied- en heemkundige bibliotheek.

Onze voornaamste activiteiten zijn:

- voordrachten
- wandelingen in Brussel
- bezoek aan musea aan andere zaken allen in verband met heemkunde
- wandelzoektochten
- het samenstellen van een bibliotheek met werken over Anderlecht
- organiseren van tentoonstellingen.

Wie belangstelling heeft voor de activiteiten van "De Swaene" of vragen heeft over heemkunde en geschiedenis van Anderlecht, of heel wat documentatie(zelfs fotokopie) wil ter beschikking stellen of actief wil meewerken in het bestuur of wie gewoon lid wil worden kan contact opnemen met Myriam Van Varenbergh Thaborstraat 35, 1700 Dilbeek tel 02/466 98 83.of met Nadine Asseau, Blijdschapstraat 50 te Anderlecht 02/523 33 90 e-mail nadine.asseau@hotmail.com. Meer info : www.deswaene.be.

Veel wandelgenot
De Swaene

2. WANDELZOEKTOCHT

U begeeft zich vanuit het vertrekpunt naar de Kapittelstraat, gelegen tussen gemeenschapscentrum De Rinck en het café "Chez André".

U gaat deze straat in.

Zij die zich het Anderlecht van een vijfendertigtal jaren terug herinneren, zullen nog weten dat tot het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw, op de hoek van het Dapperheidplein met de Kapittelstraat een BMW garage was gevestigd. Men beweert ook dat dit gebouw nog dienst gedaan heeft als eerste gemeentehuis van Anderlecht in 1795. Wat vaststaat is, nadat men op 8 september 1969 de Rijksmuziekacademie te Anderlecht geopend heeft op het Dapperheidsplein 5, dat deze alvast te kampen had met plaatsgebrek. Daardoor zag men zich genoodzaakt over te gaan tot de aankoop van de 'Etablissement Stighelbaut', gelegen aan de Kapittel straat 7- 9. Bovendien ging men over tot de aankoop van de voornoemde BMW-garage en de drie aanpalende woningen in de Kapittelstraat 1,3,5. Na grondige verbouwingen werd op 11 september 1975 het Trefcentrum, thans gemeenschapscentrum De Rinck, met polyvalente zaal, ontmoetingsruimten, vergaderlokaal, keuken en sanitair opengesteld. De overige gebouwen in de Kapittelstraat werden eveneens aangepast aan de bestaande noden van de academie, zodat er auditoria, podia, lokalen en berguimten werden in verbouwd. Binnenkort gaan al deze gebouwen, van de grote zaal tot de galerij, tegen de grond om plaats te maken voor een splinternieuw centrum.

1. Welke is de huidige functie van het huis gelegen aan nr. 13 in deze straat ?

Wij lopen de Kapittelstraat verder door en steken voorzichtig de Formanoirstraat over en komen zo aan de Jef Dillen Square.

2. a) Welke 2 functies worden hier aan Jef Dillen toegewezen ?

b) Welk archief is er te vinden in het Erasmus huis ?

Achter deze muur gaat het Erasmushuis schuil met haar zeer speciale tuin.

Via de grote poort komen we op de binnenplaats van het Erasmushuis.

Het Erasmushuis en het Begijnhof van Anderlecht zijn de oudste gemeentelijke musea van België. Met de collegiale vormen ze een waardevol historisch geheel, dat het glorierijke verleden van de gemeente illustreert. Anderlecht kende een belangrijke ontwikkeling in de Middeleeuwen door de cultus van Sint-Guido, beschermheilige van het vee en door zijn ligging op de bedevaartsroute naar Santiago van Compostella. In 1252 ontstond er hier een klein begijnhof in de schaduw van de kerk dankzij een gift van een kanunnik.

Rond de collegiale bevonden zich een reeks belangrijke huizen, waarin de kanunniken van het kapittel resideerden (waaronder de paus uit 1522, Hadrianus VI). In één van deze huizen verbleef Erasmus in 1521 bij zijn vriend kanunnik Pieter Wychman (bevoegd voor het onderwijs binnen het kapittel). Anderlecht was op dat ogenblik een klein dorp dat 300 inwoners telde.

Daarom schreef Erasmus aan Guillaume Budé dat hij zijn raad had opgevolgd door naar Anderlecht te komen, omdat hij ook graag boer wou spelen! Ook al was zijn verblijf van

korte duur, toch heeft hij een grote indruk nagelaten, vermits er al in de XVIIde eeuw "bedevaarders" het huis bezochten "waar de grote Erasmus gewoond had". Vandaag herbergt dit huis zowel een museum met oude kunstwerken (schilderijen van Vlaamse Primitieven, beeldhouwwerken, meubels) als een studiecentrum met duizenden oude drukken waarin vele vorsers het wetenschappelijke werk van Erasmus voortzetten.

3. a) **Welke firma financierde de restauratie van het Erasmushuis ?**
- b) **Wie is de stichter-conservator van het Erasmushuis en het Begijnhof ?**

We begeven ons nu naar de tuin van dit prachtige museum.

De tuin van Erasmus is een tuin van genot en kennis bestaande uit een eerste tuin met geneeskrachtige kruiden van tuinarchitect René Pechère (1987). In deze tuin, die je als een botanisch portret van de humanist zou kunnen zien, worden ongeveer honderd planten uit de XVIde eeuw gekweekt, die Erasmus gebruikte om zichzelf bij ziekte te behandelen. Achter deze "tuin van het lichaam", ligt een tweede tuin, die als het ware de tuin van de eerste tuin is. Het is een filosofische tuin die behulpzaam kan zijn bij het denkbaar maken van de wereld. Op basis van de tekst, die de humanist na zijn verblijf in Anderlecht (1521) schreef, werden een aantal "cartografische perken" aangelegd in de lente van 2000, waarin bezoekers planten en bloemen kunnen bewonderen die Erasmus, de eerste grote Europeaan, bekeek tijdens zijn talrijke reizen. Deze plek, een tuin van het lichaam en een tuin van de wereld, herbergt een aantal "filosofische kamers" ontworpen door hedendaagse kunstenaars. Al deze "kamers" vormen een uitnodiging voor het verpozen om van de voorbijglijdende tijd te genieten of van gedachten te wisselen met vrienden, want zoals Erasmus zei:

4. a) **Op basis van welke tekst van Erasmus werd de filosofische tuin aangelegd ?**
- b) **De beplanting van de "tuin der zieken" houdt voornamelijk rekening met de kennis die werd teruggevonden in de werken van een Mechelse geneesheer. c) Wie was die geneesheer ? d) Welke was de titel van zijn boek?**

Ga nu de tuin binnen.

5. a) Geef de Nederlandse naam van de volgende planten uit de medische tuin:

- Triticum Aestivum
- Rheum Rhabarbarum
- Rosa Species
- Asparagus Officinalis
- Artemisia Absinthium

b) In de filosofische tuin zijn verschillende vijvertjes met Latijnse inscripties. Hoe luiden volgde uitstraken van Erasmus in het Latijn?

- Haast je langzaam

.....

- Sterren toevoegen aan de hemel

.....

We verlaten nu het Easmushuis via de grote poort en slaan rechts af. We steken een heel smal straatje over.

6. Welk is de naam van dit straatje?

We vervolgen onze weg rechtdoor en komen zo aan een groot gebouw aan de hoek van de Formanoirstraat en d'Aumalestraat.

7. a) Welke is de functie van dit gebouw ?

b) Wie legde de eerste steen ?

c) Wanneer werd juist deze eerste steen gelegd ?

We keren eventjes terug op onze stappen, steken de Formanoirstraat terug over en nemen d'Aumalestraat richting Dapperheidsplein.

Karel van Lotharingen, Hertog van Aumale (1555-1631) :

Karel, oudste zoon van Claude van Aumale, krijgt op 18 jarige leeftijd de last op zijn schouders van Opperjachtmeester. In 1575, neemt hij voor de eerste maal dienst in een leger opgeroepen voor zijn neef, Henri de Guise, om het protestantisme te bestrijden. In 1576, treedt hij in het huwelijk met zijn nicht, Marie d'Elbeuf, en ondertekent in december 1584 met zijn neven het verdrag van Joinville waardoor de overeenkomst tussen de "Ligue" des "Guises" en Spanje wordt bekrachtigd. In akkoord met Mandoza, ambassadeur van Spanje, wordt Karel van Lotharingen, Hertog van Aumale, een van de belangrijkste hoofden van de "ligue".

In 1589, wordt hij gouverneur van Parijs, doch in 1596, niet tegenstaande de afzwering van Henri IV, weigert hij koppig deze laatste als koning van Frankrijk te erkennen. Veroordeeld door vier paarden op een horde te worden gesleept, beroofd van zijn goederen en voorrechten, vlucht hij naar Brussel waar hij zich met de hertogin in het oude paleis van de Kardinaal Granvelle vestigt. Op 5 maart 1605 koopt hij een landhuis van Isabelle de Boudry dat het Kaastel van Aumale wordt. In 1616, helpt Karel van Aumale financieel de paters Miniemen en bouwt voor hen een klooster in Anderlecht, niet ver van zijn eigen kasteel.

8. Op nr. 11 van deze straat is “Concordia” gevestigd.

a) Welke 3 organisaties vinden hier hun onderkomen ?

b) Op nr 13 vindt u vzw Wegwijzer. Welke zijn de openingsuren van deze vzw?

We vervolgen onze weg richting Dapperheidsplein en staan nog even stil bij de zijingang van de collegiale Sint Pieter en Sint Guido

9. Hoeveel beelden staan er in dit portaal ?

Keren we nu terug naar het Dapperheidsplein.

10. a) Welk architect was verantwoordelijk voor de plannen van het huis nr. 24?

b) Welk gemeentediensten vinden een onderkomen op nr. 27 ?

Zo zijn we terug aan het startpunt.

Uw antwoordformulier geeft u af aan de infostand of aan een verantwoordelijke van "De Swaene" en dit tegen uiterlijk 18 uur.

Vanaf 18 uur kunt u het blad met de correcte antwoorden afhalen aan de infostand indien u dit wenst.

Wij hopen dat u genoten heeft en hopen u terug te zien op één van onze volgende activiteiten. Hou daarvoor zeker onze website (www.deswaene.be) in het oog.

*
* *

ANTWOORDFORMULIER

Wandelzoektocht 28.06.2008

Vraag 1

.....

Vraag 2

.....

Vraag 3

a)

b)

Vraag 4

a)

b)

c)

Vraag 5

a) - Triticum Aestivum :

- Rheum Rhabarbarum :

- Rosa Species :

- Asparagus Officinalis :

- Artemisia Absinthium :

b) Haast je langzaam

.....

Sterren toevoegen aan de hemel

.....

Vraag 6

.....

Vraag 7

a)

b)

c)

Vraag 8

a)

b)

Vraag 9

.....

Vraag 10

a)

b)

.....

**CORRECTE ANTWOORDEN OP DE VRAGEN
GESTELD n.a.v. de WANDELZOEKTOCH
VAN 28 JUNI 2008
georganiseerd door Genootschap voor
Heemkunde "De Swaene" - Anderlecht
in het kader van Tournee General**

- Vraag 1** *de galerij*
- Vraag 2** *Weldoener van het Erasmushuis en archeoloog
Archief van de kanunniken van Anderlecht*
- Vraag 3** a) *Petrofina*
b) *Daniël van Damme*
- Vraag 4** a) *Het religieuze avondmaal*
b) *Rembert Dodoens*
c) *Kruydtboek*
- Vraag 5** a) - *Tarwe*
- *Rabarber*
- *Roos*
- *Asperge*
- *Absintalsem*
b) - *festina lente*
- *Sidera Addere Caelo*
- Vraag 6** *Bruinstraat*
- Vraag 7** a) *Gezondheidscentrum*
b) *Burgemeester J Bracops*
c) *15/05/1958*
- Vraag 8** a) *ACV_ CSC*
ONE
Eglise Evangèlique Vaillance
b) *Maandag en vrijdag van 9 tot 11*
Woensdag van 14 tot 16 uur
- Vraag 9** *10*
- Vraag 10** a) *E. Dekempeneer*
b) *Feesten en plechtigheden*
Openbare relaties